

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 13 Nisan 2016

Amerikan İşçisi İçin Fed'in Anlamı

Amerikan Merkez Bankası olarak nitelendirdiğimiz *Federal Reserve* (kısaca Fed) 2016'nın geri kalan günlerini finans piyasalarını rahatlatacak bir duyuruyla kapattı sayılır. Neredeyse iki yıldır beklenen "Fed faizleri arttıracak mı? sorusu biraz kararsız, biraz da "yumuşak" söylemlerle birlikte artık önemini yitirdi. Anlaşıyor ki, önceleri "sabırsız", sonraları "temkinli" söz oyunları ile birlikte Fed faiz oranlarına 2016 boyunca ciddi olarak herhangi bir müdahalede bulunmayacak.

Bu gözlem, Amerikan dolarının değerinin döviz finans piyasalarında gerilemesine neden olurken, küresel finansal sistemin mantığı açısından coşkuyla karşılandı. Sermaye akımları hareketlendi, borsalar ivmelendi, yüksek faiz yüküne ilişkin endişeler yerini coşkuya bıraktı.

Oysa Fed'in parasal yaklaşımlarının Amerikan işgücü piyasalarında kaçınılmaz bir izdüşümü de vardı kuşkusuz. Örneğin Vaşington merkezli *Economic Policy Institute* (EPI) uzmanlarının raporlarına göre 2015 Amerikan emekçisi için son derece kötü bir yıl idi.(*). 2015'te Amerikan işgücü piramidinin en üst yüzde 5'lik diliminde yer alan çalışanların ücretleri yüzde 9.9 büyürken, ortalama gelire sahip yüzde 50'lik kesimin ücretleri yüzde 2.9 gerilemişti. Amerikan işgücü piyasalarında "eğitilmiş/vasıflı" işçiler ile "vasıfsız/enformel" istihdam edilenler arasındaki ücret farklılıkları hızla derinleşirken, gelir dağılımındaki eşitsizliğin ve bunun yol açtığı sosyal sorunların da ana nedenini oluşturmaktaydı. Burada altını çizdiğimiz enformelleştirme ve esnekleştirilmenin de aslında ABD'nin yasa dışı göç dalgalarını tolere etme politikaları ile doğrudan bağlantılı olduğunu da vurgulayalım.

EPI çalışmalarına göre, 1973'ten bu yana Amerika'da ortalama işçi ücretleri toplamda yüzde 4.6 gerilerken, en üst ücret geliri düzeyindekilerin ücretleri yüzde 51.4 artmış durumda. Yirminci yüzyılın son çeyreği ile birlikte hızlanan ücret eşitsizliği, etnik ve coğrafi kökenli eşitsizliklerin ve sosyal dışlanmanın da ana nedenini oluşturmaktadır. Sorun sadece kapitalizmin hepimizin bildiği eşitsiz gelişme yasalarının en somut anlamıyla gerçek ifadesini göstermekle birlikte bir dizi özel gözlemi de içinde barındırıyor. Örneğin, Amerika'da özellikle cinsiyet ayırımına dayalı ücretlendirme politikalarının giderek daha da belirginleştiği bir konjonktür kendini belli ediyor. ABD'de 2000 yılında ortalama kadın emeğinin erkek çalışanlara göre ücretlerinin yüzde 75.6 oranında daha düşük olduğu hesaplanmaktaydı. Aslında çok uzun bir zaman dilimine ait genelleştirilmiş bir eğilimin devamı olan bu gözlemi, 2015'te de sürdürebiliyoruz. Nitekim EPI verileri 2015'te ABD'de kadınların ortalama ücretlerinin, erkeklerin ücretlerinin ancak yüzde 73'üne denk geldiğini vurguluyor.

Kapitalizmin hegemonik merkezine yönelik bu gözlemler bizlere işgücü piyasalarında ana sorunun istihdam ve işsizlik konularıyla sınırlı olmadığını gösteriyor. ABD'de şu anda yüzde 5.5'e kadar gerileyen işsizlik oranı aslında geri planda çok büyük bir eşitsizlik sorununu gizliyor.

Emeğin parçalı yapısı ve gelir eşitsizliği ise son tahlilde, kuşkusuz, “sermayenin” eşitsizliği ve parçalanmışlığının sonucu. Kapitalizm bir yandan enformelleştirme ve sosyal dışlanma, bir yandan da eşitsiz ücretlendirme aracılığıyla iktisadi artığa dayalı sermaye birikimini beslemeyi sürdürüyor; ancak her defasında daha büyük dengesizlikler ve sosyal sorunlar yaratarak.

(*) <http://www.epi.org/publication/wage-inequality-continued-its-35-year-rise-in-2015/>